

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Галустян Роберт Олексійович

*доктор філософії, молодший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»*

Промисловий сектор України традиційно є однією з базових складових національної економіки, оскільки забезпечує формування значної частини валової доданої вартості, підтримує зайнятість населення, створює експортний потенціал та стимулює розвиток суміжних галузей. До початку повномасштабної війни частка промисловості (разом із добувною та переробною діяльністю, енергетикою) у структурі валового внутрішнього продукту становила близько 20%, що свідчило про її системоутворююче значення для економіки держави [1]. Особливу роль промисловість відіграє у забезпеченні фінансової стійкості країни, розвитку регіонів та наповненні державного і місцевих бюджетів.

Повномасштабна війна спричинила значні втрати для промислового комплексу України. Було пошкоджено або зруйновано виробничі підприємства, логістичні маршрути, складську інфраструктуру та енергетичні об'єкти. Частина підприємств змушена була зупинити діяльність або перемістити виробництво до безпечніших регіонів. За даними Державної служби статистики України, у 2022 р. індекс промислової продукції скоротився на 36,7% порівняно з попереднім роком [2]. Найбільше постраждали металургія, машинобудування, хімічна промисловість, добувний сектор та галузі з високою енергоємністю виробництва.

У 2023-2025 рр. в Україні спостерігалися окремі позитивні тенденції, пов'язані з адаптацією бізнесу до нових умов, розвитком релокації підприємств, розширенням альтернативної логістики та частковим пожвавленням внутрішнього попиту. Уряд України реалізує програми підтримки переробної промисловості та стимулювання інвестицій, що створює додаткові можливості для відновлення виробництва. Водночас внутрішніх фінансових ресурсів недостатньо для масштабного оновлення виробничих потужностей та структурної модернізації економіки. Саме тому особливого значення набуває залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій (МФО).

За оновленою спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН, станом на кінець 2025 р. загальні потреби України у відновленні та реконструкції оцінювалися майже

у 588 млрд дол. США на наступне десятиріччя, при цьому найбільші потреби зосереджені у житловому секторі, транспорті, енергетиці та промислово-комерційній інфраструктурі [3]. Це свідчить про те, що міжнародний фінансовий ресурс є критично важливим для відновлення промислового потенціалу держави.

Найбільш активними партнерами України серед міжнародних фінансових інституцій є Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Світовий банк (СБ) та Міжнародний валютний фонд (МВФ). Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями також координується на рівні державної фінансової політики та бюджетного планування. Їх участь охоплює не лише підтримку макрофінансової стабільності, а й прямий вплив на розвиток реального сектору через кредитування, гарантії, грантові інструменти та технічну допомогу.

Практика співпраці з міжнародними фінансовими організаціями демонструє кілька основних каналів впливу на промисловий сектор. По-перше, це пряме фінансування підприємств для модернізації обладнання, відновлення виробничих ліній, впровадження енергоощадних технологій та підтримки оборотного капіталу. По-друге, кредитні лінії через українські банки, що дозволяють фінансувати малий і середній бізнес у сфері переробки та виробництва. По-третє, гарантійні механізми та інструменти розподілу ризиків, які стимулюють комерційні банки активніше кредитувати підприємства. По-четверте, технічна допомога у сфері корпоративного управління, цифровізації, екологічних стандартів та підготовки інвестиційних проектів.

Суттєву роль у підтримці приватного сектору України відіграє Європейський банк реконструкції та розвитку. За офіційними даними, у 2024 р. банк інвестував в Україну рекордні 2,4 млрд євро, що стало найбільшим річним показником за весь період співробітництва [4]. Значна частина коштів була спрямована на підтримку енергетики, логістики, агропереробки та виробничих підприємств. Для української промисловості важливим є не лише обсяг фінансування, а й впровадження сучасних стандартів прозорості, корпоративного управління та сталого розвитку.

Важливий вплив на розвиток промисловості має Європейський інвестиційний банк, який фінансує транспортну, муніципальну та енергетичну інфраструктуру [5]. Саме якісні дороги, залізничні перевезення, модернізовані мережі, логістичні центри та стабільне енергопостачання створюють необхідні умови для діяльності підприємств. Відновлення інфраструктури має мультиплікативний ефект, оскільки знижує витрати бізнесу, покращує доступ до ринків та стимулює інвестиційну активність.

Важливу роль у підтримці промислового сектору відіграє Міжнародна фінансова корпорація, яка спеціалізується на підтримці приватного сектору через інвестиції, гарантії та програми співпраці з банками [6]. Для України це особливо важливо, оскільки значна частина виробничих підприємств, насамперед середнього масштабу, відчуває дефіцит кредитних ресурсів. За допомогою МФК можуть фінансуватися підприємства харчової промисловості, виробники будівельних матеріалів, фармацевтичні компанії, експортно орієнтовані виробництва та інноваційний бізнес.

Важливою сферою діяльності МФО є енергетична стійкість, яка безпосередньо впливає на функціонування промисловості. Пошкодження енергетичної інфраструктури у 2022-2025 рр. призвели до перебоїв у роботі підприємств та зростання виробничих витрат. У цих умовах міжнародні фінансові організації спрямовують ресурси на відновлення електромереж, резервні джерела живлення, розвиток розподіленої генерації та енергоефективні рішення. Для промисловості це означає підвищення стабільності виробничих процесів і зниження ризиків простою.

Крім фінансування, міжнародні фінансові організації відіграють інституційну роль. Їх підтримка супроводжується поширенням сучасних стандартів корпоративного управління, прозорості закупівель, анти-корупційних механізмів, екологічної відповідальності та соціальної сталості. Для українських підприємств це створює додаткові можливості інтеграції до європейських виробничих ланцюгів та виходу на нові ринки збуту.

Разом з тим, ефективність використання ресурсів міжнародних фінансових організацій у промисловому секторі України стримується низкою факторів. До них належать воєнні ризики, нестача інструментів страхування інвестицій, складність процедур погодження, недостатня кількість якісно підготовлених проєктів, кадровий дефіцит та слабка координація між державною промисловою політикою і міжнародними програмами підтримки. За відсутності стратегічного підходу фінансування може мати лише короткостроковий стабілізаційний ефект.

Для підвищення результативності співпраці з МФО Україні доцільно спрямовувати ресурси на розвиток пріоритетних галузей: машинобудування, фармацевтики, виробництва будівельних матеріалів, агропереробки, зеленої металургії, оборонно-промислового комплексу подвійного призначення та високотехнологічного виробництва. Перспективним напрямом є створення еко-індустріальних парків, виробничих кластерів та експортно орієнтованих підприємств із високою доданою вартістю.

Отже, міжнародні фінансові організації є одним із ключових інструментів післявоєнного відновлення та структурної модернізації

промислового сектору України. Їх вплив проявляється у забезпеченні доступу до капіталу, підтримці інфраструктури, стимулюванні приватного бізнесу та впровадженні сучасних стандартів управління. За умови узгодження ресурсів МФО з національною промисловою політикою Україна має можливість перейти від моделі післякризового відновлення до формування сучасної конкурентоспроможної індустріальної економіки.

Список використаних джерел

1. Національний банк України. Інфляційний звіт. Київ, 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2021-Q4.pdf?v=17
2. Державна служба статистики України. Індекс промислової продукції у 2022 році. Київ, 2023. URL: https://uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/prom/2022/index_2022.pdf
3. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
4. European Bank for Reconstruction and Development. EBRD deploys record €2.4 billion in Ukraine in 2024. London, 2025. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/EBRD-deploys-record--2-4-billion-in-Ukraine-in-2024.html>
5. European Investment Bank. Ukraine overview and projects. Luxembourg, 2025. URL: <https://www.eib.org/en/projects/country/ukraine>
6. International Finance Corporation. IFC in Ukraine. Washington, 2025. URL: <https://www.ifc.org/en/where-we-work/country/ukraine>